

★ כשעובד רוצה לעבוד לחברה
אחרת, עליו לשלם כופר

★ עסקן המערך מחתים ישראלים
לעבודה בדרום-אפריקה

★ מישורת דרום-אפריקה הפעילה
כלבים ומכונות להובלת אסירים
כדי למנוע מישראלים לשוב

★ ה'שאלים שוכנו שם
במחנות-עבודה אשר
הזכירו להם מחנות-ריכוז

לדרום-אפריקה כדי לעבוד בתנאים מעו-
ליט.

כלכלת האנשים היתה מתחלת לכל ביקור
רת. לא כל אחד ולא בכל יום קיבלו
אוכל, וגם כאשר קיבלו אוכל, לרוב אי-
אפשר היה לאכול אותו. מנהל המלון היה
עסוק בגידול חיות. הוא שגא את הישר-
אליים, ולאנשי-החברה לא היה איכפת אם
אנו בכלל אוכלים, למרות שבחווה מובט-
חות לנו כל הארוחות.

הגענו למצב שבזמן שהייתנו במלון
נאלצנו לקנות אוכל לבדנו. כל אחד מכספו
הוא, אחרי שראינו שמה שמוגש לנו שם
זה אוכל לכלבים. כן, תוספת-המזון ש-
קיבלנו לאוכל התפל היה — כמפורט
בהפריט — מזון לכלבים.

רצחת האנשים אחרי העבודה, בשובם
למלון, היתה בלתי-אפשרית. מתוך 20
איש יכלו להתרחק רק ארבעת הראשונים.
ליתר לא נשארו מים חמים. במשך שבוע
לא היה יוצא לי להתרחק במים חמים,
וצריך לזכור שזה היה בחודשים יוני ויולי

— התקופה הקרה בדרום-אפריקה.
אי-אפשר היה לישון במלון. בלילה
הטמפרטורה היתה יורדת מתחת לאפס,
ובחזרים לא היה חימום. נאלצתי לישון
בבגדי-העבודה, גם בגלל הקור וגם משום
שהדפתי לא להחליף את בגדי, מאחר

עובדים היינו בדרום אפריקה

אפריקה — שמו פיאני-אוריאס.
אחד בשם דניס וישראלית בשם דליה,
איני יודע מה תפקידם בחברה. אמרתי
להם באופן חד-משמעי: אני מוכן לגור
כאן רק בתנאי אחד — שאת תהיי בת-
הזוג שלי לחדר, כל זמן שאצטרך לשהות
כאן.

באותו יום סידרו לנו מקום-לינה בר-
גרנד הוטל הידלברג, במרחק של כ-180
קילומטר מסקונדה, ואז החל כל הסבל
והקשיים שהיו מנתחלקי והעובדים האחר-
רים בחודשים הבאים. אז התחלתי להבין
שלא מדובר בהפרת תווה אלא על אי-
קיומו כלל.

הנסיעה מן המלון למחנה, ילידה
252 בסקונדה, נמשכה שתיים. כלומר,
בכל יום נסענו ארבע שעות, וכמובן שעל

מחנות-ריכוז שהנאצים הקימו באירופה,
במלחמת העולם השנייה.

המחנה היה מלא כמעט עד אפס מקום.
סיפרו לי כי נמצאים שם כ-15 אלף עובדי-
דים זרים. מכיוון שהגענו לעת ערב, ולא
היו מקומות בשביל הקבוצה הישראלית
שלנו, חיפשנו ומצאו שבילנו מקומות-
לינה בחדרים בחדרים לזוגות. בחלקי נפל
לישון עם איטלקי.

למחרת בבוקר שלפתי את חוזה-העבודה
מכיסוי והודעתי לכל אנשי-הקבוצה שזהו
מחנה-עבודה לפועלים זרים, כפי שכתוב
בכניסה, בעוד שבחווה כתוב „מגורים
מסודרים ונקיים“. איני מוכן לחיות במחנה
ריכוז עם עוד אלפי שתיינים ושיכורים
מכל ארצות-העולם, ואת עצם העבודה, ש-
החברה הביאה אותנו למקום כזה אני רואה

ה מודעה, שפורסמה בעיתון, היתה
מפתה מאוד. חברה ישראלית הציעה
לבעלי מיקצועות טכניים עבודה בפרויקט
גדול באפריקה. ההצעה היתה לשנת עבוד
דה אחת, כשהכלכלה והלינה הם על חש-
בון המעסיק. התנאי היה שהעובדים יצאו
בגפם, כרוקים.

יואל אבשלום (48), נשוי ואב לחמישה
ילדים, היה אחד מעשרות הפונים שנענו
למודעה, שפורסמה בחודש אפריל בשנה
שעברה. אבשלום, פליט-שוואה שעלה אר-
צה בגיל 12, רתך-צנרת מעולה, הופנה
לחברת או-אוראס בכיכר-אתרים בתל-
אביב. מנהל החברה, גבי סבאג, הסכים
לקחת אותו כאחד העובדים, שהיו אמורים
לצאת לדרום-אפריקה.

מועד היציאה נדחה בגלל משרה-שטילים
גבול הלבנון. רק ב-2 ביוני '81 נחתם
חוזה עם העובדים, והם יצאו לדרך. הם
נאלצו להפקיד 650 דולר — מחירו של
כרטיס בכיוון אחד — כערבון למיקרה
שהחווה יופר.

בחגי-המולד חזר אבשלום לארץ.
את שעבר עליו בששת החודשים
האחרונים הוא סיפר „העולם
הזה“:

סטיב בקבוצה של 26 איש ישראלים.
ב-4 ביוני, אחרי נסיעה של כמה שעות

קורבן אבשלום
עבודות-כפייה

מתווך סבאג
„לא חקרנו עליו...“

שלא התרחצתי. כל זה נמשך עד סוף
חודש יולי.

נציגי-החברה שבא למלון, שמו עדי,
שיקר לנו לאורך כל הדרך. עדי זה —
שעכשיו שמעתי שהוא מגייס בעצמו עובדי-
דים ושולח לדרום-אפריקה — הבטיח כל
הזמן שזה יסודר, גם המים החמים, גם
המזון. אך שום דבר לא תוקן.

סוחרי-

עבדים

ב-18 ביולי התכנסנו, כמה מהעובדי-
דים, לשיבת בירור וסידור כל הבעי-
יות שהתעוררו בעבודה בסקונדה, עקב
תנאי-המחיה הקשים. זה היה במלון ניו
גולדפיין בעיר ניג'ל. לפתע הופיעה המישי-
טרה הדרום-אפריקאית בשני כלירכב להור
(המשך בעמוד 50)

גילוי ראשון על מקומות
העבודה הסודיים שבהם
מועסקים ישראלים
בדרום-אפריקה

זה לא קיבלנו כסף, כתוספת לשעות-
העבודה שלנו.

הנסיעה עצמה היתה בדחוק ובצפיפות
רבה: במיניבוס קטן נדחקו 18 איש,
כאשר כמה מאתנו עומדים ונלחצים אחד
לשני מחמת הצפיפות הרבה. הוסענו כמו
בהמות. יש לזכור שלא מדובר בעבודת-
כפייה, אלא בעובדים מומחים שהובאו

כהפרת-חוזה מצידם, עוד לפני שהתחלנו
לעבוד.

ביקשתי מכולם להביא את החפצים והי-
מיזוודות וביקשתי לא להגיד לאנשי-
החברה את שמותינו, משום שהחלטנו
ביחד שאיננו מסכימים להישאר במחנה
אפילו יום נוסף.
באו אלינו נציגים מהמישרד בדרום-

טובות מיוהנסבורג, מרחק של למעלה
מ-200 קילומטר, הגענו לעיירה בשם
סקונדה, הנמצאת קרוב לגבול מוזמביק.
שם שוכן ונבנת אחד מבתי-הזיקוק, אולי
הגדול בתבל, סאטול 10. בסמוך לו בית-
זיקוק, שבחלקו כבר הופעל, כך שארובות-
העשן הנלקחות כבר פלטו כמות אדירות
של עשן, גופרית וכל מיני זיהומים אחר-
רים, ולהבות אש תמידית, הנראות ממרחק
של 80 קילומטר.

בת-זוג

לחדר

ב סמוך מאוד לסקונדה, במרחק כמה
מאות מטרים, שוכן מחנה-עובדים במי-
ענק השייך לממשלת דרום-אפריקה. במי-
קום מעניקים שירותי לינה ואוכל לעובדים
זרים מכל העולם. הוא הזכיר לי מייד